

WWW.FILOZOFICZNE.PL

STUDIUM PRZYPADKU

Zmiany klimatu a odpowiedzialność moralna

Prof. ucz. dr hab. Dominika Dzwonkowska

Najnowszy raport Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (ang. *Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC*)¹ podkreśla, że aby osiągnąć cel ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5°C konieczna jest natychmiastowe i zdecydowane ograniczenie emisji we wszystkich sektorach gospodarki. Raport odnosi się do trzech obszarów². Po pierwsze konieczne jest odchodzenie od paliw kopalnych co z jednej strony przyniesie zmniejszenie ryzyka katastrof naturalnych, czy pogorszenia się zdrowia. Z drugiej strony ograniczanie zależności od paliw kopalnych wiąże się z koniecznością poniesienia kosztów transformacji energetycznej, które będą widoczne w spowolnieniu globalnego PKB, wzroście cen żywności i energii elektrycznej.

Drugim istotnym obszarem podkreślanym w raporcie jest nacisk na rozwój nowych technologii pochłaniania dwutlenku węgla. Dotychczas często unikało się tej kwestii, a na pewno wprowadzanie nowych technologii nie było zalecane z taką stanowczością, a jaką postuluje to omawiany raport. Ta wstrzeźliwość wynikała z faktu, że technologie inżynierii klimatycznej, wciąż budzą wiele kontrowersji, a przeciwnicy tych technologii twierdzą, że skutki ich stosowania nie zawsze są w pełni możliwe do przewidzenia. Za ich wprowadzeniem przemawia jednak wielkoskalowość większości z nich, a co za tym idzie, jeżeli technologia okaże się skuteczna, przyczyni się do znaczących zmian. Zatem zdaniem zwolenników jest to jedyna metoda, aby skutecznie przeciwdziałać zmianom klimatu.

POPULARYZACJA FILOZOFII I JEJ ZNACZENIA DLA SPOŁECZEŃSTWA.
PROGRAM MINISTERSTWA EDUKACJI I NAUKI -
SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI.

¹ IPCC, *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability*, <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-working-group-ii/>

² Por. <https://www.uw.edu.pl/o-klimacie-szosty-raport-ipcc/>

WWW.FILOZOFICZNE.PL
STUDIUM PRZYPADKU

Trzecim wnioskiem jest twierdzenie, iż transformacja energetyczna może być przeprowadzona na różne sposoby. Każde państwo powinno wybrać swoją strategię w zależności od rozwoju gospodarczego kraju, położenia geograficznego oraz struktury demograficznej. Autorzy raportu zalecają, aby na poziomie narodowym podjąć szeroką debatę publiczną dotyczącą wyboru sposobu przeprowadzenia transformacji energetycznej, ponieważ każdy ze sposobów ma swoje dobre i złe strony.

Jak widać raport podkreśla potrzebę wprowadzenia bardziej radykalnych kroków i technologii, które wcześniej odrzucano ze względu na niepewność co do wszystkich konsekwencji ich zastosowania. Niemniej radykalizacja też wynika z zauważenia, że mało się zmieniło, a zmiany klimatu zachodzą w niepokojąco szybkim tempie.

Na uwagę zasługuje fakt, że w przedstawionych wnioskach z raportu zabrakło udziału podmiotów moralnych, duża odpowiedzialność w nowych zaleceniach spoczywa na decydentach, przemyśle, rozwoju badań oraz wdrażaniu nowych technologii, a także na demokratycznym podejmowaniu decyzji. Takie ujęcie budzi wątpliwości, co do indywidualnej odpowiedzialności za zmiany klimatu, zarówno w sensie pozytywnym, jak i negatywnym. To jest odpowiedzialności za ograniczenie zmian klimatu (odpowiedzialność pozytywna), jak i odpowiedzialności *post factum* za konkretne działania, które przyczyniły się do zmian klimatu (odpowiedzialność negatywna). Odpowiedzialność pozytywna jest taka, jaką ponosi rodzic za dziecko. Odpowiedzialność negatywna oznacza przyjęcie skutków własnego działania, ten typ odpowiedzialności dosyć skutecznie został wdrożony w podejściu do zmian klimatu dzięki zasadzie: zanieczyszczający płaci.

POPULARYZACJA FILOZOFII I JEJ ZNACZENIA DLA SPOŁECZEŃSTWA,
PROGRAM MINISTERSTWA EDUKACJI I NAUKI -
SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI.

WWW.FILOZOFICZNE.PL

STUDIUM PRZYPADKU

Na niekorzyść podejmowania odpowiedzialności indywidualnej przemawia raport Międzynarodowej Agencji Energetycznej, wskazujący, że „indywidualne zmiany zachowań przyniosłyby zaledwie 4 proc. koniecznych redukcji gazów cieplarnianych”³. Wiele środowisk obwinia biznes o niszczenie środowiska, ale także o próby zrzućenia odpowiedzialności za degradację środowiska na ludzi. Zdaniem grupy aktywistów przez lata firmy wydawały ogromne pieniądze na wspieranie kampanii zaprzeczających zmianom klimatu, ale około 2000 roku zmieniły strategię na taktykę przekonywania ludzi, że to ich zmiany zachowań mogą rozwiązać problem zmian klimatu.⁴ W ten sposób duże, międzynarodowe korporacje uruchomiły kampanie społeczne przekonujące do zmiany stylu życia. Wszystko to miało działać po to, by odwrócić uwagę od działalności przemysłowej i jej wpływu na środowisko. Wspomniana grupa aktywistów uważa, że to głównie biznes ponosi odpowiedzialność za zmiany klimatu.

Niemniej niezależnie od działań wielkich, międzynarodowych korporacji, prawdą jest, że działania konsumentów wyznaczają trendy w biznesie. W wielu przypadkach konsument decyduje o tym, jakie dobra kupuje, szczególnie w kwestii ich trwałości, materiałów, możliwości przetworzenia, a także opakowania. To konsument decyduje, czy kupuje wiele dóbr używanych krótko czy stawia na produkty trwalsze. Ponadto znane są przypadki bojkotów konsumenckich produktów ze względów ekologicznych. Zatem, czy wybory konsumenckie są rzeczywiście tak mało ważne? Czy biznes istnieje sam dla siebie?

POPULARYZACJA FILOZOFII I JEJ ZNACZENIA DLA SPOŁECZEŃSTWA.
PROGRAM MINISTERSTWA EDUKACJI I NAUKI -
SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI.

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

³ Najwięksi truciele wydają miliony, by przekonać nas, że to my musimy zmienić nawyki, by uratować planetę, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/jak-firmy-naftowe-unikaly-przed-lata-odpowiedzialnosc-za-zmiany-klimatu/12nvxxg>

⁴ Tamże.

WWW.FILOZOFICZNE.PL
STUDIUM PRZYPADKU

Pytania

1. Biorąc pod uwagę raporty IPCC oraz Międzynarodowej Agencji Energetycznej odpowiedz na pytanie, czy indywidualne wysiłki na rzecz klimatu mają znaczenie?
2. Czym powinniśmy się kierować w wyborach konsumenckich pod kątem troski o zapobieganie zmianom klimatu?
3. Jak kwestię wyboru przez konsumenta produktów przyczyniających się do zmian klimatu można by ocenić z perspektywy etyki deontologicznej, utylitarystycznej czy etyki cnót środowiskowych?
4. Etycy cnót środowiskowych mówią o cnocie aktywizmu na rzecz ekologii. Czy wobec kwestii małego wpływu człowieka na środowisko oraz znaczenia działań zbiorowych ocenić, czy aktywizm jest cnotą czy supererrogacją?

POPULARYZACJA FILOZOFII I JEJ ZNACZENIA DLA SPOŁECZEŃSTWA.
PROGRAM MINISTERSTWA EDUKACJI I NAUKI -
SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ NAUKI.

